

Határ Győző hazalátogatott

*„Az emberek? viszi-hordja őket a szél
Nagy baj nekik, hogy nincs gyökerük”
(Saint-Exupéry: A kis herceg)*

A könyvtár azon törekvése, hogy mindenki megismerhesse saját faluja történetét, találkozik az emberek segítőkész támogatásával: elsárgult írásokat, féltett kincseket adnak át nekünk, vagyis a köznek. Átadják, mert tudják, hogy mindenkinek, de főleg a gyerekeknek meg kell ismerni saját „gyökereit”, a családját, a faluját, a hazáját történelmével. A legszebb karácsonyi ajándék sem ér annyit, mint ha a család együtt elkészíti saját családfáját. A szerencsésebbeknél talán még él, aki ki tudja egészíteni a hiányzó láncszemeket, emlékszik a család eredetére, a régi, a mostaninál is nagyobb kínokra - saját történelmünkre.

Ennek a törekvésnek a tartozéka, hogy a település lakói ismerjék egymást és mindenki rója le tiszteletét a legkiválóbbak előtt.

Határ Győző író-esztéta is Gyomán született, s ma a nyugat-európai irodalom egyik legjelentősebb alakja. A család eredeti neve: Hack, erdélyi szászok. Az édesapa Kner Nyomdában raktárfőnök volt. A család a Kossuth utcában, a járdátlan oldalban lakott, valahol Szendrei kovácsék és Wagner fásék között egy hosszúkás házban. Az épület hátsó fallal nézett az utcára (nem emlékszik valaki pontosabban?).

Határ Győző 1914. nov. 14-én született Gyomán, de a család 1920-ban már fel is költözött Pestre. Tanulmányait Pesten végezte, több diplomát szerzett, regényeket, verseket írt, fordított. A politikai események őt sem hagyták érintetlenül, többször volt börtönben, majd 1957 végén Angliában telepedett le.

Az író mondja önmagáról: „Rengeteg papirost piszkoltam azzal, hogy verseket firkáltam rá... hamarosan megtanultam rímelni, belement a vérembe. Húszéves koromtól rengeteg filozófust olvastam, felfaltam a nyelveket - latint, angolt, spanyolt, portugált - németül tudtam, édesapám kétnyelvű volt... Lényegében öt nagy „dobásom” (könyvem) volt: a Csodák Országá..., Heliáne, Özön közöny, Golghelóghi és a Hitehagyó Juliánus császár. Életemben jó két tucat drámát írtam, ezek megjelentek. Odahaza még semmi jelentős munkám nem látott napvilágot. A Heliáne című regényem, amit igen kedvelek és amelynél fogva a „porond közepére ugrottam” - annak már példányai sincsenek, hiszen annak idején a sztálini, vagyis a Rákosi-féle könyvhivatal bezúzatta.

- Hogyan tudta londoni otthonában megteremteni Magyarországot?

Először Angliát kellett megteremtenem, ezért az lett a mottóm, hogy a legbutább angol is okosabb nálam annyival, hogy jól tud angolul. Ezért aztán angol szóra fogtam magam és kegyetlenül meg is tanultam, mert hát kenyeret kellett keresni azon a nyelven. Közben kikopott belőlem a magyar, a nyelv elhaladt fölöttem... most az lett a mottóm, hogy minden magyar, még a legbutább is jobban tud nálam magyarul. Mindenkitől csak tanulhatok. Ezért aztán elkezdtem tanulni. Ami könyv, folyóirat eljött hazulról, azt mind elolvastam, így aztán életre kelt bennem a szó. Hiába tudok mindenféle ókori és újkori nyelveket, egyetlen nyelvet tudok, magyarul, mert ez az én agyvelőm szürke kérgének elektronikus kapcsolása... Tudja, milyen nehéz volt Londonban beszerezni egy Pázmány-kötetet?”

Az író november 24-én találkozott a gyomai könyvtárban a szép számmal megjelent falubeliekkel. Meghatódottságtól elváltozott arccal fogadta a virágokat, a gyomai utcarészletet ábrázoló díszdobozt, a nyomda ajándékkönyveit; felesége, Piroska pedig a százéves endrődi szöttes abroszt. „Még két évvel ezelőtt sem mertem remélni, hogy 75. születésnapomon a szülőfalumban köszöntenek majd” - mondta.

Talán hamarosan kézbe vehetjük az író könyvét is: a Tevan nyomda készítette a hatalmas művet, amelynek címe: Golghelóghi. Kass Jánostól, a könyv illusztrátorától idézek: „A könyv Goethe Faustjával, vagy Madách Az ember tragédiájával vetekszik nemcsak terjedelmében, de kvalitásában is.” Kíváncsian várjuk a könyvet, már csak azért is mert - mint megtudtuk - Határ Győző maga tervezi és szedi a könyveit a házi nyomdájában. A kis szobában hatalmas tükrök vannak a falon - mert azok az ötvenes évek az író egészsége felett sem múltak el nyomtalanul: claustrofóbiában szenved. Annyi évig volt bezárva, hogy azóta állandóan tágítani próbálja a teret...

Búcsúzzunk el kedves - új és mégis régi - Barátunktól a saját bölcs és megbékélt soraival:

*„Köszönöm élet hántásaidat
nélkülük nem ezzé érlelődöm
sem emberségben sem íróilag
ezen az átok istenverte földön*

*köszönöm a pokrócozást a vért
a börtönt hol meglazsnakolt a bandád
hála hála élet bántásaidért”*

(Vokatívuszban)

Megjelent: 1989. december - Gyomaendrődi Híradó